

Anarkismi

mitä se todella tarkoittaa

Emma Goldman

1911

ANARKIA

*Aina herjattu, kirottu, ei koskaan ymmärretty,
sinä olet aikamme hirvittävä kauhu.
"Sinä olet kaiken järjestyksen tuho", huutavat massat,
"olet sota ja murhan loputonta raivoa."
Voi, antaa heidän huutaa. Heille, jotka eivät ole koskaan ponnistelleet
kohti totuutta joka sanan takana piilee,
heille ei ole annettu sanan oikeaa merkitystä.
He pysyvät sokeina sokeiden joukossa.
Mutta sinä, oi sana, niin kirkas, niin vahva, niin puhdas,
sinä sanot kaiken sen, minkä olen ottanut päämääräkseni.
Minä annan sinut tulevaisuudelle! Sinun varmuutesi
kun jokainen ainakin itsellensä herää.
Tuleeko se auringon paisteessa? Myrskyn värinässä?
En osaa sanoa – mutta maailma tulee sen näkemään!
Olen anarkisti! Sen vuoksi en halua
hallita, enkä hallituksi tule suostumaan!
John Henry Mackay*

Ihmisen kasvun ja kehityksen historia on samalla hirvittävän taistelun historiaa, taistelua jokaisesta uudesta ajatuksesta, joka ennakoi valoisampaa tulevaisuutta. Tarrautuessaan jääräpäisesti perinteeseen ei Vanha ole koskaan epäröinyt käyttää epärehellisimpiä ja julmimpia keinoja estääkseen Uuden tulemisen, yrittäpä tuo Uusi pitää puoliaan missä muodossa tai minä aikakautena tahansa. Eikä meidän suinkaan tarvitse seurata jälkiämme kaukaiseen menneisyyteen huomataksemme sen vastustuksen, vastoinikäymisten ja kohtuuttomuuksien valtavuuden, jolla jokaisen edistyksellisen ajatuksen polkua on tukahdutettu. Piinapenkki, peukaloruuvi ja solmu-ruoska ovat yhä keskuudessamme; ja niin ovat myös vanginpuku ja yhteiskunnan viha – kaikki vehkeilemässä sitä henkeä vastaan, joka ylväänä marssii eteenpäin.

Anarkismi kaikkein vallankumouksellisimpana ja periksi antamattomimpana uudistajana joutuu väistämättä kohtaamaan kaikkien muiden innovatiivisten ajatusten kohtalon. Se joutuu kohtaamaan tietämättömyyden myrskyn maailmassa, jota se pyrkii muuttamaan.

Vaatisi kokonaisen teoksen käsitellä edes pintapuolisesti kaikkea sitä, mitä anarkismia vastaan on sanottu ja tehty. Sen vuoksi aion vastata vain kahteen tärkeimpään sitä vastaan esitettyyn väitteeseen. Näin tehdessäni yritän selvittää, mitä anarkismi todella tarkoittaa.

Anarkismin vastustamiseen liittyy outo ilmiö. Se tuo nimittäin esiin niin kutsutun oppineisuuden ja tietämättömyyden välisen suhteen. Eikä siinä sittenkään ole mitään niin outoa, kun ajatellaan kaikkien asioiden suhteellisuutta. Tietämättömällä massalla on sentään puolellaan se, ettei se edes teeskentele tietävänsä tai suvaitsevansa. Toimiessaan pelkästä hetken mielijohteesta, niin kuin se aina toimii, sen perustelutkin ovat kuin lapsen suusta. ”Miksi?” ”Siksi.” Oppimattomien vastaväite anarkismia vastaan ansaitsee kuitenkin saman huomion kuin oppineen ihmisen vastaväite.

Mitä sitten ovat nämä vastaväitteet? Ensinnäkin anarkismi on epäkäytännöllinen, vaikkakin kaunis ihanne. Toiseksi anarkismi tarkoittaa väkivaltaa ja tuhoa, joten se täytyy torjua kelvottomana ja vaarallisena. Sen enempää oppinut ihminen kuin tietämätön massakaan ei anna tuomioitaan perusteellisen tiedon varassa, vaan joko kuulopuheiden tai väärin tulkintojen perusteella.

Oscar Wilden mukaan käytännöllinen suunnitelma on joko sellainen, joka on jo olemassa, tai sellainen, joka voidaan toteuttaa olemassa olevissa olosuhteissa; mutta nimenomaan olemassa olevia olosuhteita on vastustettava, ja sellaiset suunnitelmat, jotka hyväksyvät nämä olosuhteet, ovat virheellisiä ja typeriä. Siksi käytännöllisyyden oikea kriteeri ei ole siinä, miten hyvin pysytään ylläpitämään virheellisyyttä ja typeryyttä, vaan pikemminkin siinä, onko suunnitelma tarpeeksi elinvoimainen jättääkseen entisen seisovat vedet taakseen ja rakentaakseen samoin kuin ylläpitääkseen uutta elämää. Tämän näkemyksen valossa anarkismi on mitä käytännöllisintä. Se auttaa raivaamaan tieltään virheellisen ja typerän paremmin kuin mikään muu aate; ja paremmin kuin mikään muu aate se rakentaa ja ylläpitää uutta elämää.

Tietämättömän ihmisen tunteita pidetään jatkuvasti kiihottuneina mitä verta hyytävimmillä tarinoilla anarkismista. Ei ole olemassa niin karmeaa asiaa, etteikö sitä käytettäisi tätä filosofiaa ja sen edustajia vastaan. Sen tähden anarkismi edustaa ajattelemattomalle sitä, mitä tarujen mörkö lapselle: mustaa hirviötä, joka on päättänyt niellä kaiken; siis tuhoa ja väkivaltaa.

Tuhoa ja väkivaltaa! Kuinka tavallinen ihminen voikaan tietää, että väkivaltaisina asia yhteiskunnassa on tietämättömyys; että juuri sitä tuhovaltaa vastaan anarkismi taistelee? Ei hän tiedä sitäkään, että anarkismi – jonka juuret ovat osa luonnon voimia, niin sanoakseni – ei tuhoa tervettä kudosta vaan loismaisia kasvustoja, jotka imevät yhteiskunnasta sen elinvoiman. Anarkismi pelkästään kitkee risut ja rikkaruohot, jotta maaperä voisi vihdoinkin kantaa tervettä hedelmää.

Joku on sanonut, että tuomitseminen vaatii vähemmän psyykkisiä ponnisteluja kuin ajattelemisen. Laajalle levinnyt henkinen velttous, joka on niin vallitsevaa yhteiskunnassa, osoittaa tämän olevan liiankin totta. Useimmat ihmiset joko tuomitsevat tietyn ajatuksen kokonaan tai luottavat johonkin pinnalliseen tai ennakkoluuloiseen epäolennaisuuksista koostuvaan määritelmään sen sijaan, että seuraisivat tuota ajatusta pohjaan asti, perehtyisivät sen lähtökohtiin ja merkitykseen.

Anarkismi yllättää ihmistä ajattelemaan, ottamaan selkoa ja analysoimaan jokaisen esitetyn väitteen. Mutta ettei keskivertolukijan aivokapasiteettia asetettaisi liian kovalle koetukselle, täytyy minunkin aloittaa määritelmästä ja siirtyä vasta sitten yksityiskohtaisempaan käsittelyyn.

ANARKISMI: Uuteen yhteiskunnalliseen järjestykseen tähtäävä ajatussuunta, joka perustuu siihen, ettei ihmisten tekemillä säädöksillä rajoiteta vapautta; teoria, jonka mukaan kaikki hallinnon muodot perustuvat väkivaltaan ja ovat siksi vääriä, haitallisia ja tarpeettomia.

Uusi yhteiskunnallinen järjestys perustuu tietenkin elämän aineelliseen perustaan. Kaikki anarkistit ovat yhtä mieltä siitä, että tämän päivän suurin ongelma on taloudessa, mutta he kuitenkin väittävät, että tuo ongelma voidaan ratkaista vain ottamalla huomioon *kaikki elämän puolet* – niin yksilölliset kuin kollektiiviset, niin sisäiset kuin ulkoisetkin puolet.

Ihmiskunnan kehityshistorian huolellinen tarkastelu tuo näkyviin kahden perustekijän välisen katkeran konfliktin. Näiden perustekijöiden on vasta nyt alettu ymmärtää olevan – oikeanlaiseen ympäristöön sijoitettuina – eivät niinkään vieraita toisilleen, vaan pikemminkin läheisessä suhteessa ja todellisessa harmoniassa keskenään. Näitä perustekijöitä ovat yksilölliset ja yhteisölliset vaistot. Yksilö ja yhteisö ovat iät ja ajat käyneet keskenään leppymätöntä ja veristä kamppailua yliherruudesta kilpailen, koska ne kumpikin ovat olleet sokeita toisen arvolle ja merkitykselle. Yksilölliset ja yhteisölliset vaistot: toiset mahtavin tekijä yksilön pyrkimyksille, kasvulle, toiveille ja itsensä toteuttamiselle, toiset taas yhtä mahtava tekijä keskinäiselle avunannolle ja yhteiskunnalliselle hyvinvoinnille.

Yksilön sisäiselle sekä yksilön ja hänen ympäristönsä väliselle raivoavalle myllerrykselle ei tarvitse selitystä kaukaa hakea. Primitiivinen ihminen, joka oli kyvytön ymmärtämään omaa olemustaan ja vieläkin kyvyttömämpi ymmärtämään kaiken elämän ykseyttä, tunsikin itsensä täysin riippuvaiseksi häntä alati pilkkaavista ja ivaavista pimeistä ja salatuista voimista. Tästä asenteesta kasvoivat ihmisten uskonnolliset käsitykset, joissa ihminen on pelkkä korkeammista voimista riippuvainen tomuhiukkanen, joka voi lepyttää ylempänsä vain täydellisellä antautumisella. Tähän ajatukseen nojaavat kaikki varhaiset tarut, ja edelleen se on raamatullisten kertomusten johdoteema. Niissä käsitellään ihmisen suhdetta Jumalaan, valtioon ja yhteiskuntaan. Kerta toisensa jälkeen sama teema: *ihminen ei ole mitään, mahdit ovat kaikki kaikessa*. Näin ollen Jehova sietää ihmistä vain sillä ehdolla, että tämä antautuu Hänelle täydellisesti. Ihminen voi saada kaiken maanpäällisen kunnian, mutta hän ei saa tulla tietoiseksi itsestään. Valtio, yhteiskunta ja moraalilait veisaavat kaikki samaa virttä: Ihminen voi saada kaiken maanpäällisen kunnian, mutta hän ei saa tulla tietoiseksi itsestään.

Anarkismi on ainoa ajatussuunta, joka saa ihmisen tietoiseksi itsestään. Anarkismin mukaan Jumalaa, valtiota ja yhteiskuntaa ei ole edes olemassa, ja niiden lupaukset ovat tyhjiä ja nollan arvoisia, koska ne voidaan täyttää vain ihmisen alistumisella. Anarkismi opettaa siten elämän ykseyttä – ei pelkästään luonnossa, vaan myös ihmisessä itsessään. Yksilöllisten ja yhteisöllisten vaistojen välillä ei ole ristiriitaa, sen enempiä kuin sydämen ja keuhkojenkaan välillä olisi ristiriitaa: toinen säilyttää kallisarvoista elämännestettä, toinen taas säilyttää ainetta, joka pitää tuon elämännesteen puhtaana ja elinvoimaisena. Yksilö on yhteiskunnan sydän, joka säilyttää yhteiskunnallisen elämän elämännestettä; yhteiskunta on keuhkot, joka jakaa ainetta pitääkseen elämännesteen – siis yksilön – puhtaana ja elinvoimaisena.

Emersonin mukaan ”ainoa, millä tässä maailmassa on mitään arvoa, on aktiivinen sielu. Sellainen on jokaisella ihmisellä itsessään. Aktiivinen sielu näkee silkan totuuden, ilmaisee totuutta ja luo.” Toisin sanoen yksilöllisyyden vaisto on ainoa asia, jolla maailmassa on jotakin arvoa. Se juuri on todellinen sielu, joka näkee ja luo elävää totuutta, mistä voi syntyä vielä suurempi totuus: uudestisyntynyt yhteiskunnallinen sielu.

Anarkismi vapauttaa ihmisen hänet orjuuttaneiden harhakuvien vallasta; se välittää ja sovittaa nuo kahdenlaiset voimat yksilön ja yhteiskunnan harmoniaksi. Saadakseen aikaan tuon ykseyden anarkismi on julistanut sodan turmiollisia vaikutuksia vastaan, jotka niin kauan ovat estäneet yksilöllisten ja yhteiskunnallisten vaistojen sopusointuisen yhteensulautumisen, yksilön ja yhteiskunnan yhdistymisen.

Uskonto – ihmisen mielen herruuttaminen; omaisuus – ihmisen tarpeiden herruuttaminen; hallinto – ihmisen käytöksen herruuttaminen. Nämä edustavat ihmisen orjuuttamisen linnaketta ja kaikkia sen mukana tuomia kauhuja. Uskonto! Kuinka se hallitseekaan ihmisen mieltä, kuinka se alentaakaan ja nöyryyttääkään hänen sieluaan. Uskonto väittää: Jumala on kaikki, ihminen ei ole mitään. Mutta tästä ei-mistään Jumala on luonut valtakunnan, joka on niin despoottinen, niin tyrannimainen, niin julma ja niin hirvittävän pakottava, ettei kertakaikkiaan mikään muu paitsi synkkyys, kyyneleet ja veri ole hallinneet maailmaa siitä lähtien kun jumalat aloittivat elämänuransa. Anarkismi nostattaa ihmisen kapinaan tätä mustaa hirviötä vastaan. Murra henkiset kahleesi, kehottaa anarkismi ihmistä, sillä ennen kuin alat ajattelemaan ja arvioimaan itse, et tule pääsemään irti pimeyden vallasta, kaiken edistyksen suurimmasta esteestä.

Omaisuus, ihmisen tarpeiden herruuttaminen, hänen tarpeidensa tyydyttämisen oikeuden kierto. Oli aika, jolloin omaisuudelle vaadittiin jumalallista oikeutta, jolloin omaisuus esitettiin ihmiselle samalla hokemalla kuin uskonto. ”Uhratkaa! Kieltäytykää! Alistukaa!” Anarkismin henki on nostanut ihmisen tästä nujerretusta asemasta. Nyt hän seisoo pystyssä, kasvot kohotettuina valoa kohti. Hän on oppinut näkemään omaisuuden pohjattoman, kaiken nielevän ja tuhoavan luonteen, ja hän valmistautuu lyömään tuon hirviön kuoliaaksi.

”Omaisuus on varkautta”, lausui Proudhon, suuri ranskalainen anarkisti. Totta, mutta vaila ryöstön aiheuttamaa riskiä ja vaaraa. Monopolisoidessaan ihmiskunnan yhteiset ponnistelut omaisuus on ryöstänyt ihmiseltä hänen syntymäoikeutensa ja tehnyt hänestä hyväksikäytettävän köyhän ja hylkiön. Omaisuus ei voi tukeutua edes siihen loppuunkuluneeseen selitykseen, jonka mukaan ihminen ei luo tarpeeksi täyttääkseen kaikkia tarpeitaan. Taloustieteen alkeisopiskelijakin tietää, että työvoiman tuottavuus on muutaman viime vuosikymmenen aikana ylittänyt huikeasti normaalin kysynnän. Mutta mitäpä normaali kysyntä merkitsee tälle epänormaalille instituutiolle? Omaisuus ei tunnusta muuta kysyntää kuin oman ahmattimaisen ruokahalunsa saada aina vain lisää vaurautta, sillä vauraus merkitsee valtaa: valtaa alistaa, murskata ja riistää, valtaa orjuuttaa, häväistä ja alentaa. Yhdysvallat on erityisen ylpeä suuresta vallastaan, valtavasta kansallisuusomaisuudestaan. Voi Yhdysvallat-parkaa! Sillä mitä hyötyä sille on kaikesta varallisuudesta, jos sen muodostavat yksilöt ovat viheliäisen köyhiä? Jos he elävät kurjuudessa, saastassa ja rikollisuudessa, kaiken toivonsa ja ilonsa kadottaneina – ihmisuhrien koditon ja maaton armeija.

On yleisesti tunnustettu tosiasia, että ellei liikeyrityksen tuotto ylitä siihen panostettuja kustannuksia, seurauksena on konkurssi. Mutta vaurauden tuottamisen bisneksessä mukana olevat eivät ole vieläkään oppineet tätä yksinkertaista läksyä. Joka vuosi tuotantokustannukset ihmisen kannalta kasvavat suuremmiksi ja suuremmiksi (50 000 kuollutta ja 100 000 vammautunutta Amerikassa viime vuonna); samalla kun vaurauden luomiseen osallistuneiden ihmismassojen tulot pienenevät ja pienenevät. Tästäkään huolimatta Yhdysvallat ei näe tuotantobisneksemme vääjäämätöntä konkurssia. Eikä tämä ole tuotantobisneksemme ainoa synti. Vieläkin turmiollisempaa on syyllistyminen siihen rikokseen, jossa tuottajasta on tehty pelkkä koneen osa, jolla ei ole senkään vertaa omaa tahtoa ja päätäntävaltaa kuin hänen takomallaan raudalla ja teräksellä. Ihmiseltä ei ole riistetty pelkästään hänen työvoimansa tuotteita, vaan häneltä on riistetty valta olla vapaasti aloitteellinen ja omaperäinen, häneltä on riistetty kiinnostus ja halu hänen itsensä valmistamiin tuotteisiin.

Todellinen vauraus syntyy hyödyllisistä asioista ja kauneudesta – asioista, joiden avulla voidaan luoda vahvoja ja kauniita kokonaisuuksia sekä ympäristöjä, joissa eläminen on innoittavaa. Jos taas ihminen on tuomittu elämästään 30 vuodeksi vain puolaamaan lankaa tai kaivamaan

hiiltä tai rakentamaan teitä, ei vauraudesta voi olla puhuttakaan. Ihminen antaa tällöin maailmalle vain yksitoikkoisen vastenmielisiä asioita, jotka heijastavat tylsää ja iljettävää olemassaoloa: liian heikkoa elääkseen, liian raukkamaista kuollakseen. Omituista kyllä on ihmisiä, jotka ylittävät tätä keskitetyn tuotannon tappavaa menetelmää aikamme uljaimpana saavutuksena. He eivät kertakaikkiaan piittaa siitä, että jos me jatkamme konemaista nöyristelyämme, orjuutemme tulee olemaan täydellisempää kuin maaorjuutemme kuninkaalle. He eivät ota kuuleviin korviinsa, ettei keskittäminen soita kuolinkelloja pelkästään vapaudelle vaan myös kauneudelle ja terveydelle, tieteelle ja taiteelle, sillä nämä kaikki ovat mahdottomia konemaisessa, mekaanisessa ilmapiirissä.

Anarkismi ei voi muuta kuin hylätä sellaisen tuotantotavan. Anarkismin päämääränä on yksilön kaikkien piilevien kykyjen mahdollisimman vapaa ilmaisu. Oscar Wilde on määritellyt täydellisen persoonallisuuden ”ihmiseksi, joka kehittyy täydellisissä olosuhteissa; ihmiseksi, jota ei haavoiteta, silvota tai aseteta vaaraan”. Täydellinen persoonallisuus on siis mahdollista vain sellaisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa ihminen on vapaa valitsemaan niin työtapansa, työolosuhteensa kuin työnsä riippumattomuuden. Sellaiselle persoonallisuudelle pöydän tekeminen, asunnon rakentaminen tai maan viljeleminen on samaa kuin maalaaminen on taiteilijalle tai tutkiminen tietentekijälle: se on ilmausta innoituksesta, intensiivisestä kaipauksesta ja syvästä kiinnostuksesta työhön luovana voimana. Koska tämä on anarkismin ihanne, taloudellisten järjestelyiden tulee perustua vapaaehtoiin tuottaviin ja jakaviin yhteenliittymiin, kehittyen vähitellen vapaaksi kommunismiksi, joka on pienimmällä mahdollisella ihmisenergian kulutuksellaan paras tuotantomenetelmä. Anarkismissa tunnustetaan kuitenkin myös yksilön tai yksilöistä koostuvan joukon oikeus järjestää milloin tahansa toisenlaisia työn muotoja, jotka ovat harmoniassa heidän mieltymystensä ja halujensa kanssa.

Koska sellainen inhimillisen energian vapaa esiintyminen on mahdollista ainoastaan täydellisen yksilöllisen ja yhteiskunnallisen vapauden vallitessa, anarkismi suuntaa voimansa yhteiskunnallisen tasa-arvon kolmatta ja pahinta vihollista vastaan: nimittäin valtiota, järjestäytyntä auktoriteettia ja kirjoitettua lainsäädäntöä – ihmisen käyttäytymisen herruuttamista – vastaan.

Aivan kuten uskonto on kahlinnut ihmismielen ja aivan kuten omaisuus, tai yksinoikeus tavaroihin, on alistanut ja tukahduttanut ihmisen tarpeet, on valtio orjuuttanut hänen henkensä sanelemalla hänen käyttäytymisensä jokaisen vaiheen. ”Kaikki hallinto on pohjimmiltaan tyranniaa”, väittää Emerson. Sillä ei ole väliä, perustuuko tuo hallinto jumalalliseen oikeuteen vai enemmistövaltaan. Joka tapauksessa sen päämääränä on yksilön absoluuttinen alistaminen.

David Thoreau, Amerikan suurin anarkisti, totesi viitaten USA:n hallitukseen: ”Hallinto, mitä muuta se on kuin perinne, vaikkakin hyvin tuore perinne. Hallinto pyrkii siirtämään itsensä vahingoittumattomana jälkipolville, mutta menettää joka tilanteessa rehellisyytensä. Sillä ei ole yksittäisen elävän ihmisen elinvoimaa ja tarmoa. Laki ei ole koskaan tehnyt ihmisestä tippaakaan oikeudenmukaisempaa, ja lain kunnioituksen keinoin tehdään ystävällismielisistäkin alinomaa epäoikeudenmukaisuuden kätyreitä.”

Hallinnon perussuunta on todellakin epäoikeudenmukaisuus. Erehtymättömän kuninkaan pöyhkeydellä ja omahyväisyydellä hallitukset määräävät, käyvät oikeutta, tuomitsevat ja rankaisevat kaikkein mitättömimmistäkin rikkomuksista samalla, kun rikoksista kaikkein suurin, yksilön vapauden tuhoaminen, pitää ne hengissä. Näin ollen Ouida on oikeassa, kun hän väittää, että ”valtio pyrkii juurruttamaan kansaansa vain niitä ominaisuuksia, joilla sen vaatimuksia totellaan ja sen kassa tulee täytetyksi. Sen suurin saavutus on ihmiskunnan alentaminen kellokoneistoksi. Sen ilmapiirissä kaikki kauniimmat ja hienostuneemmat vapaudet, jotka vaativat

kehittelyä ja laajaa avautumista, kuivuvat vääjäämättä kokoon ja häviävät. Valtio edellyttää veronmaksukoneistoa, jolla ei ole esteitä, valtionkassaa, jossa ei ole koskaan vajetta, ja kansaa, joka on yksitoikkoista, tottelevaista, väritöntä, hengetöntä ja joka liikkuu nöyrästi kuin lammaslauma kahden aidan välistä suoraa kujaa.”

Kuitenkin jopa lammaslauma vastustaisi valtion juonitteluja, ellei valtio käyttäisi hyväkseen korruptoivia, tyrannimaisia ja sortavia menetelmiä. Bakunin torjuu valtion juuri siksi, että se tarkoittaa samaa kuin yksilön tai pienten vähemmistöjen vapauden luovuttaminen – että se oman laajenemisensa vuoksi tuhoaa sosiaaliset suhteet ja rajoittaa tai jopa täydellisesti epää itse elämän. Valtio on poliittisen vapauden alttari ja – aivan kuten uskonnollinenkin alttari – se on olemassa ihmisten uhraamista varten.

Itse asiassa on tuskin olemassa ainuttakaan modernia ajattelijaa, joka ei olisi yhtä mieltä siitä, että hallinto, järjestäytynyt auktoriteetti tai valtio on tarpeellinen *ainoastaan* omaisuuden ja monopolin säilyttämiseksi ja suojelemiseksi. Ainoastaan siinä tehtävässä hallinto on osoittautunut tehokkaaksi.

Jopa George Bernard Shaw, joka fabianilaisuuden nimissä toivoo valtion tekevän ihmeitä, myöntää siitä huolimatta, että ”nykyisin se on valtava koneisto, joka raakaa voimaa käyttäen ryövää ja ajaa köyhät orjuuteen.” Asian näin ollen on vaikea ymmärtää, miksi tuo nokkela esipuheiden kirjoittaja toivoo säilyttävänsä valtion vielä senkin jälkeen, kun köyhyyttä ei enää ole.

Valitettavasti on vieläkin paljon ihmisiä, jotka yhä uskovat kohtalonomaisesti, että valtio perustuu luonnonlakeihin, että se ylläpitää yhteiskunnallista järjestystä ja harmoniaa, että se vähentää rikollisuutta ja että se estää joutilasta ihmistä loisimasta tovereidensa kustannuksella. Seuraavassa tarkastelen näitä kiistanalaisia väitteitä.

Luonnonlaki on se tekijä ihmisessä, joka toimii vapaasti ja spontaanisti, vailla mitään ulkoista voimaa, harmoniassa luonnon vaatimusten kanssa. Esimerkiksi ravinnon tarve, tarve seksuaaliseen tyydytykseen, valoon, ilmaan ja ruumiin harjoitukseen ovat luonnonlakeja. Niiden toteutuminen ei kuitenkaan tarvitse hallintokoneistoa, se ei tarvitse pamppua, asetta, käsirautoja tai vankilaa. Näiden luonnonlakien totteleminen, sikäli kun voimme kutsua sitä tottelemiseksi, vaatii vain spontaanisuutta ja mahdollisuuksien vapautta. Sen, etteivät valtiot ylläpidä itseään sen kaltaisilla harmonisilla keinoilla, todistaa se hirvittävän suuri määrä väkivaltaa, voimakeinoja ja pakkokeinoja, jota kaikki valtiot käyttävät säilyäkseen hengissä. Niinpä Blackstone on oikeassa todetessaan, että ”ihmisten lait ovat kelvottomia, koska ne ovat ristiriidassa luonnonlakien kanssa.”

Ellei sitten kyse ole Varsovan järjestyksestä tuhansien ihmisten teurastamisen jälkeen, on vaikea lukea valtioiden ansioksi minkäänlaista kykyä järjestykseen tai yhteiskunnalliseen harmoniaan. Järjestys, joka seuraa alistumisesta ja jota ylläpidetään terrorin avulla, ei ole kummoinen turvallisuustakuu; kuitenkin se on ainoa ”järjestystä” mitä valtiot ovat koskaan saaneet aikaan. Todellinen yhteiskunnallinen harmonia kasvaa luonnollisesti intressien solidaarisuudesta. Yhteiskunnassa niillä, jotka aina tekevät työtä, ei ole koskaan mitään, kun taas niillä, jotka eivät ikinä tee töitä, on kaikkea: intressien solidaarisuutta ei ole, ja niinpä yhteiskunnallinen harmoniakin on vain myytti. Järjestäytyneen auktoriteetin ainoa tapa kohdata tämä vakava tilanne on jakaa yhä enemmän etuoikeuksia niille, jotka ovat jo monopolisoineet maan, ja yhä enemmän orjuutusta osattomille massoille. Siten valtion koko arsenaali – lait, poliisivoimat, sotilaat, oikeusistuimet, lakiasäättävät elimet, vankilat – pyrkii hellittämättä ”harmonisoimaan” yhteiskunnan antagonistisimmat elementit.

Absurdein auktoriteetin ja lain puolustus väittää, että ne toimivat rikollisuuden vähentämiseksi. Jos sivuutetaan se tosiseikka, että valtio itsessään on suurin rikollinen, joka rikkoo kaikkia kirjoitettuja ja luonnonlakeja vastaan, varastaa verojen muodossa ja tappaa sodan ja kuolemanrangaistuksen muodossa, niin se on aivan kerta kaikkiaan jähmettynyt rikollisuuden edessä. Se on täydellisen epäonnistunut tuhoamaan tai edes vähentämään tätä sen itsensä luomaa kammottavaa vitsausta.

Rikos ei ole muuta kuin väärin suunnattua energiaa. Niin kauan kuin kaikki nykypäivän institutiot – taloudelliset, poliittiset, sosiaaliset ja moraaliset – vehkeilevät ohjatakseen ihmisenergian kanavoitumaan väärin, niin kauan kuin useimmat ihmiset tuntevat itsensä orvoiksi tehdesään asioita, joiden tekemistä he vihaavat, eläen elämää, jota he inhoavat, rikollisuus on väistämätöntä ja lakikirjojen säädökset voivat ainoastaan lisätä, eivät koskaan poistaa rikollisuutta. Mitäpä yhteiskunta sellaisena kuin se nykyisin on tietää siitä epätoivosta, köyhyydestä, kauhusta ja pelottavasta taistelusta, jota ihmissielun on kuljettava matkallaan rikokseen ja alennustilaan. Kuka sellainen, joka tuntee tämän kauhean prosessin, voi olla näkemättä totuutta näissä Pjotr Kropotkinin sanoissa:

He, jotka tasapainoilevat lakiin ja rangaistuksiin liitettyjen hyötyjen ja niiden ihmisyyttä alentavan vaikutuksen välillä; he, jotka arvioivat sitä turmeluksen ryöppyä, jonka tuomarin suosima ja hallitusten kahisevalla käteisellä palkitsema ilmiantaja laajalti levittää yhteiskuntaan hänen mukamas auttaessaan paljastamaan rikoksia; he, jotka menevät vankilan muurien sisäpuolelle ja siellä näkevät mitä ihmisistä tulee, kun heiltä riistetään vapaus, kun heidät alistetaan brutaalien vartijoiden huomaan, ruokottomille ja julmille sanoille, tuhansille myrkyllisille ja läpituokeville nöyryytyksille – he ovat kanssamme samaa mieltä siitä, että koko vankilalaitos ja rangaistusjärjestelmä on kuvottava ja että se tulisi lopettaa.

Lain pelotevaikutus joutilaaseen ihmiseen on aivan liian absurdi, jotta se ansaitsisi oikeastaan mitään huomiota. Jos yhteiskunta vapautettaisiinkin joutilaan luokan ylläpitämisen aiheuttamista kustannuksista ja tuhlauksesta sekä aivan yhtä suurista tämän joutilaan luokan omaisuuden suojan vaatimista kustannuksista, niin hyvinvointia riittäisi kaikille yhteiskuntakerrostumille, mukaan lukien satunnaiset joutilaat yksilöt. Sitä paitsi on hyvä ottaa huomioon, että joutilaisuus on seurausta joko erityisistä etuoikeuksista tai sitten fyysisistä ja sielullisista poikkeavuuksista. Nykyinen mieletön tuotantojärjestelmämme edistää näitä molempia, ja kaikkein hämmästyttävintä ilmiötä on se, että ihmiset haluavat nykyään tehdä työtä ylipäättään. Anarkismi pyrkii riisumaan työstä sen tappavan, tylsistyttävän aspektin, sen synkkyuden ja pakottavuuden. Anarkismin päämääränä on tehdä työstä ilon, voiman, värikyyden ja todellisen harmonian välikappale, niin että surkeinkin ihminen löytäisi työstä sekä virkistystä että toivoa.

Jotta sellaiset elämän olosuhteet saavutettaisiin, täytyy hallinto epäoikeudenmukaisine, keinotekoisine ja tukahduttavine toimineen toimittaa pois päiviltä. Parhaassakin tapauksessa se on vain pakottanut kaikki yhteen ainoaan elämäntapaan ottamatta huomioon yksilöllisiä ja yhteisöllisiä eroja ja tarpeita. Tuhoamalla hallinnon ja lainsäädännön anarkismi pyrkii pelastamaan yksilön itsekunnioituksen ja itsenäisyyden kaikilta auktoriteetin rajoituksilta ja tunkeutumisilta. Ihminen voi kasvaa täyteen mittaansa ainoastaan vapaudessa. Ainoastaan vapaudessa hän voi oppia ajattelemaan ja toimimaan, antamaan itsestään parhaansa. Ainoastaan vapaudessa hän havaitsee niiden yhteisöllisten sidosten todellisen voiman, jotka sitovat ihmiset toisiinsa ja jotka ovat normaalin yhteisöelämän todellinen perusta.

Entä ihmisluonto? Voidaanko sitä muuttaa? Ja jos ei, niin kestääkö se anarkismin vallitessa?

Ihmisluento raukka, mitä hirveitä rikoksia sinun nimissäsi onkaan tehty! Jokainen typerys kunninkaasta poliisiin ja papin pässinpäästä näkemyksestömään tieteen töhertäjään kuvittelee puhuvansa asiantuntevastikin ihmislunnosta. Mitä suurempi hengen puoskari, sitä ehdottomampi on hänen väitteensä, jonka mukaan ihmisluento on häijy ja heikko. Ja kuinka siitä kuitenkin voi nykypäivänä kukaan edes puhua, kun jokainen sielu on vangittuna ja jokainen sydän kahleissa, haavoitettu ja silvottu?

John Burroughs on todennut, että kokeelliset tutkimukset vankeudessa elävillä eläimillä ovat täydellisen hyödyttömiä. Eläinten luonteenpiirteet, tavat ja taipumukset käyvät läpi täydellisen muutoksen, kun ne revitään irti mailtaan, pelloilta ja metsistä. Kun ihmisluento on suljettu ahtaaseen tilaan, jossa sitä päivittäin ruoskitaan alistumaan, kuinka me voimme edes puhua tuon ihmislunnon edellytyksistä?

Vain vapaus, avartuminen, mahdollisuudet ja ennen kaikkea lepo ja rauha voivat osoittaa meille ihmislunnon todelliset vallitsevat tekijät ja koko sen loistavan potentiaalin.

Niinpä anarkismi kannattaa todellakin ihmismielen vapauttamista uskonnon herruudesta, ihmisruumiin vapauttamista omaisuuden ylivallasta sekä vapautumista hallinnon kahleista ja rajoituksista. Anarkismi kannattaa aina yhteiskunnallista järjestystä, joka perustuu yksilöiden vapaaseen yhteenliittymiseen, minkä tarkoituksena on tuottaa todellista yhteiskunnallista vaurautta; järjestystä, joka takaa jokaiselle ihmiselle oikeuden maahan sekä täyden nautintaoikeuden elämän välttämättömyyksiin yksilöllisten halujen, makujen ja taipumusten mukaisesti.

Tämä ei ole mitään villiä kuvitelmaa tai mielen hairahdusta. Se on johtopäätelmä, johon erittäin monet älykkäät miehet ja naiset ovat päätyneet ympäri maailmaa; johtopäätelmä, joka on seurausta nyky-yhteiskunnan tendenssien huolellisesta ja perinpohjaisesta havainnoimisesta. Yksilöllinen vapaus ja taloudellinen tasa-arvo: kaksoisvoima sen syntymiseksi, mikä ihmisessä on hienoa ja oikeaa.

Sitten menetelmiin. Anarkismi ei ole, kuten jotkut saattavat luulla, tulevaisuuden teoria, joka toteutuisi jumalallisen inspiraation kautta. Se on elämän asioissamme vaikuttava elävä voima, joka luo jatkuvasti uusia olosuhteita. Siksi anarkismin menetelmät eivät muodosta tiukkaa ohjelmaa, jota toteutettaisiin kaikissa tilanteissa. Menetelmien täytyy kasvaa kunkin paikan ja ilmanalan taloudellisista tarpeista sekä yksilön luontaisista ja älyllisistä vaatimuksista. Tolstoin seesteinen ja rauhallinen luonne toivoo yhteiskunnan uudelleenrakentamiseksi erilaisia menetelmiä kuin Mihail Bakuninin tai Pjotr Kropotkinin kiihkeä ja ylitsevuotava persoonallisuus. Aivan samalla lailla on varmastikin ilmeistä, että Venäjän taloudelliset ja poliittiset tarpeet vaativat drastisempia toimenpiteitä kuin vaikkapa Englannin tai Yhdysvaltain. Anarkismi ei tue sotilaallista harjoitusta eikä yhdenmukaisuutta; sen sijaan se kannattaa kapinahenkeä missä tahansa muodossa kaikkea sellaista vastaan, joka estää ihmisen kasvua. Tässä asiassa kaikki anarkistit ovat samaa mieltä, kuten siinäkin, että he vastustavat poliittisen koneiston käyttöä suurten yhteiskunnallisten muutosten aikaansaamiseksi.

Thoreaun mukaan ”kaikki äänestäminen on eräänlaista peliä, kuten shakki tai backgammon, peliä oikealla ja väärällä. Äänestämisen sitovuus ei koskaan ylitä hyötyperiaatteen sitovuutta. Jopa äänestäminen oikean asian puolesta on samaa kuin ettei tee mitään sen puolesta. Viisas ihmisen ei jätä oikeaa sattuman varaan eikä liioin toivo sen toteutuvan enemmistön vallan kautta.” Poliittisen koneiston ja sen saavutusten tarkka tutkimus vahvistaa Thoreaun johdonmukaisuuden.

Mitä parlamentarismien historia osoittaa? Ei muuta kuin tappiota ja epäonnistumista. Ei ainnuttakaan uudistusta, joka olisi parantanut kansan taloudellista ja yhteiskunnallista räsitusta.

Lakeja on säädetty ja säädöksiä tehtailtu työvoiman kehittämiseksi ja suojelemiseksi. Vastikään viime vuonna osoitettiin, että Illinoisissa, jossa on tiukimmat lait kaivosmiesten suojelemiseksi, tapahtui suurimmat kaivosonnettomuudet. Osavaltioissa, joissa on lapsityövoimaa säätelevät lait, lasten riisto on suurinta, ja vaikka meillä työläiset nauttivatkin täysistä poliittisista oikeuksista, on kapitalismi päässyt nousemaan röyhkeimpään huippuunsa.

Vaikka työläiset saisivatkin omat edustajansa, kuten hyvät sosialistipoliitikkomme niin äänekäästi vaativat, niin onko heidän rehellisyydestään ja hyväntahtoisuudestaan mitään takeita? Täytyy vain pitää mielessään politiikan teon tavat ymmärtääkseen, että tuo hyvien aikomusten polku on täynnä sudenkuoppia: juonittelua, vehkeilyä, mairittelua, valehtelua, petkutusta – itse asiassa kaikenlaista kuviteltavissa olevaa kieroilua, minkä avulla poliittinen pyrkyri vain kykeneekään saavuttamaan menestystä. Edelliseen täytyy vielä lisätä täydellinen luonteen ja vakauksen rappeutuminen, kunnes jäljellä ei ole enää mitään, mikä antaisi syytä toivoa sellaiselta ihmishylkiöltä yhtikäs mitään. Kerta toisensa jälkeen ihmiset ovat olleet kyllin typeriä luottamaan, uskomaan ja tukemaan vielä viimeisillä pennosillaankin pyrkyripoliitikkoja vain huomatakseen tulleen petetyiksi ja huijatuiksi.

Voidaan väittää, etteivät lahjomattomat ihmiset olisi poliittisen jauhamiskoneiston korruptoitavissa. Ehkeivät olisikaan, mutta sellaiset ihmiset olisivat täysin avuttomia vaikuttamaan vähäsäkään määrin työväestön hyväksi, kuten lukuisat tapaukset ovat todellakin osoittaneet. Valtio on palvelijoittensa taloudellinen isäntä. Hyvät ihmiset, jos sellaisia edes on, pysyisivät joko uskollisina poliittiselle vakaumukselleen ja menettäisivät taloudellisen tukensa tai he tarrautuisivat taloudelliseen isäntäänsä ollen täydellisen kyvyttömiä tekemään mitään hyvää. Poliittinen areena ei jätä mitään vaihtoehtoja: on oltava joko aasi tai konna.

Poliittisen taikauskoisuus pitää vieläkin otteessaan massojen mieliä ja sydämiä, mutta todellisilla vapauden ystävillä ei ole enää mitään tekemistä sen kanssa. Sen sijaan he uskovat Stirnerin tavoin, että ihmisellä on juuri niin paljon vapautta kuin hän on valmis sitä ottamaan. Siksi anarkismi kannattaa suoraa toimintaa, kaikkien taloudellisten, yhteiskunnallisten ja moraalisten lakien ja rajoitusten uhmaamista ja vastustamista. Uhmaaminen ja vastarinta ovat laittomia, mutta niissä piilee ihmisen pelastus. Kaikki laiton vaatii rehellisyyttä, itseluottamusta ja rohkeutta. Lyhyesti se vaatii vapaita ja itsenäisiä henkiä: ”ihmisiä, jotka ovat ihmisiä; ihmisiä, joilla on niin paljon selkärankaa, ettei sitä murra mikään.”

Itsessään yleinen äänioikeuskin saa kiittää olemassaolostaan suoraa toimintaa. Ellei Amerikan vallankumouksen isillä olisi ollut kapinahenkeä ja uhmakkuutta, heidän jälkeläisensä käyttäisivät vieläkin kuninkaan univormuja. Ilman John Brownin ja hänen tovereidensa suoraa toimintaa Yhdysvallat kävisi vieläkin kauppaa mustaihoisten lihalla. On totta, että valkoisen lihan kauppa jatkuu yhä, mutta sekin täytyy lakkauttaa suoralla toiminnalla. Ammattiyhdistysliikekin, nykyaikaisen gladiaattorin taloudellinen areena, on olemassaolostaan kiitollisuuden velassa suoralle toiminnalle. Vastikään laki ja hallinto ovat yrittäneet murskata ammattiyhdistysliikkeen ja tuominneet järjestäytymisoikeuden puolustajia vankilaan salaliittolaisina. Jos asioita olisi ajettu anelemalla, kerjäämällä ja tekemällä myönnytyksiä, ammattiyhdistysliikkeellä olisi nykypäivänä häviävän pieni merkitys. Ranskassa, Espanjassa, Italiassa, Venäjällä ja jopa Englannissa (huomatkaa Englannin ammattiyhdistysten nouseva kapinallisuus) suorasta vallankumouksellistaloudellisesta toiminnasta on tullut niin merkittävä voimatekijä taistelussa teollisesta vapaudesta, että se pistää maailman tajuamaan työväestön voiman valtavan merkityksen. Yleislakolle – työläisten taloudellisen tietoisuuden korkeimmalle ilmaisulle – naureskeltiin Yhdysvalloissa

vielä jokin aika sitten. Nyt jokaisessa suuressa lakossa on tajuttava, miten tärkeää solidaarinen yleisvastarinta on, jotta lakko onnistuisi.

Suora toiminta, joka on osoittautunut tehokkaaksi suurissa taloudellisissa linjoissa, on aivan yhtä tehokas yksilön elinympäristössä. Sadat voimat loukkaavat yksilön olemista, ja ainoastaan sinnikäs vastarinta niitä vastaan voi lopulta vapauttaa hänet. Suora toiminta kaupan auktoriteettia vastaan, suora toiminta lain auktoriteettia vastaan ja suora toiminta moraalikoodistomme tunkeutuvaa ja asioihin sekaantuvaa auktoriteettia vastaan on looginen ja johdonmukainen anarkismin menetelmä.

Eikö se johda vallankumoukseen? Kyllä se todellakin johtaa. Mitään todellista yhteiskunnallista muutosta ei ole ikinä tapahtunut ilman vallankumousta. Joko ihmiset eivät tunne omaa historiaansa tai he eivät ole vielä oppineet sitä, ettei vallankumous ole muuta kuin toimeenpantu ajatus.

Anarkismi, tuo suuri ajatuksen nostattaja, läpäisee nykyisin kaikki inhimillisen pyrkimyksen vaiheet. Tiedettä, taidetta, kirjallisuutta, draamaa, pyrkimyksiä parantuneeseen toimeentuloon ja itse asiassa kaikkea yksilöllistä ja yhteiskunnallista vastarintaa vallitsevaa asioiden epäjärjestyksestä vastaan valaisee anarkismin hengen valo. Se on yksilön itsemääräämisoikeuden filosofia. Se on teoria yhteiskunnallisesta tasapainosta. Se on suuri, virtaava ja elävä totuus, joka uudelleenjärjestää maailman ja tuo mukanaan uuden aamunkoiton.

Anarkistinen kirjasto
Anti-Copyright

Emma Goldman
Anarkismi
mitä se todella tarkoittaa
1911

Haettu 6.6.2012 osoitteesta: <https://sites.google.com/site/vallankritiikki/emma-goldman-maailman-vaarallisimman-naisen-puheita-ja-kirjoituksia/anarkismi-mitae-se-todella-tarkoittaa>
Emma Goldman: Anarchism: What It Really Stands For. New York: Mother Earth Publishing Association. 1911. Löytyy suomeksi teoksesta Maailman vaarallisimman naisen puheita ja kirjoituksia (Työväen tuotantokomitea, useita painoksia).

fi.theanarchistlibrary.org